



Federația Coaliția Natura 2000 România
CIF: 32063996
Str.Lungă, nr.175, 500051, Brașov, ROMÂNIA
Tel / Fax: +40722690008
+40-722690008
email: office@natura2000.ro
www.natura2000.ro

Către:

Către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
Domnului Barna TÁNCZOS, Ministru

În atenția

dlui Secretar de Stat *Róbert Szép*
dnei Director *Daniela Drăcea*

Poziție referitoare la proiectul de Lege pentru aprobarea OUG 81/ 2021 privind metodele de intervenție imediată pentru prevenirea și combaterea atacurilor exemplarelor de urs brun asupra persoanelor și bunurilor acestora, în intravilanul localităților, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

Context

Urmare a angajamentelor internaționale asumate de România, ursul brun a fost declarat specie strict protejată, la nivel național. Având un rol cheie în menținerea sănătății ecosistemelor forestiere în special, ursul brun are același statut de protecție legal la nivel European și în majoritatea arealului său de distribuție natural. În contextul schimbărilor accentuate din ultimii ani a utilizării terenurilor, a intensificării și diversificării activităților umane în habitatele naturale, oamenii și urșii au ajuns să utilizeze deseori aceleași habitate și tipuri de resurse, ceea ce poate duce uneori la conflicte directe și indirecte între cele două specii. Un exemplu în acest sens este habituarea și condiționarea urșilor de hrana antropogenă, fenomen ce pare a reprezenta cea mai mare problemă în momentul de față din punctul de vedere al co-existenței între om și urs în România. În acest context interacțiunea om-urs are un spectru larg manifestat prin interacțiuni ce încep de la observarea și fotografierea de la distanțe mici a acestui animal sălbatic în zonele turistice sau la marginea drumurilor și se termină uneori cu pierderea de vieți omenești în situațiile extreme. Pentru a reduce frecvența interacțiunilor dar și limitele acestui spectru larg de interacțiuni ce contribuie la apariția de riscuri pentru oameni dar și pentru urși, este nevoie de un sistem operațional de intervenții în cazurile de conflicte om-urs, în lipsă căruia avem certitudinea că intensitatea este improbabil să scadă.



Nr 13 / 19.11.2021

Problemele generate de efortul de a coexista cu specii de faună sălbatică, respectiv cu un animal de talie mare precum ursul brun, nu sunt noi și nu sunt necunoscute societății din România, ani la rând fiind ridicată de către membrii Federației Coaliția Natura 2000 problema implementării unui sistem de prevenție integrat cu un sistem de reacție. Intensificarea discursului public și politic în relație cu managementul ursului a generat și continuă să genereze confuzie în spațiul public, fiind intenționat promovată separarea în tabere a specialiștilor pe baza apartenenței la un grup profesional sau altul, discurs ce nu a facilitat niciun dialog strategic între părți. Observăm că această abordare este continuată prin modul în care OUG81/2021 a fost propusă, construită și a modului în care va fi aprobată. Probleme de ordin tehnic au fost ridicate în nenumărate rânduri de noi și ca exemplu reamintim că admitem necesitatea intervențiilor punctuale, inclusiv prin extragerea justificată și obiectivă a exemplarelor cu un grad foarte ridicat de habituare sau condiționate de hrana antropogenă. Dar în același timp am insistat că pe termen lung ele trebuie adresate și rezolvate într-un mod integrat, tratând nu doar efectul, ci și cauza. Nu înțelege însă întreg procesul de propunere și adoptare a soluțiilor, proces complet netransparent, din care elemente importante ale sistemului de conservare a biodiversității din România, precum Universități sau ONG-uri nu sunt implicate în procesul decizional. WWF-România, ACDB, MILVUS, FCC, Federația Natura 2000 și alte organizații de mediu, au transmis mai multe recomandări de îmbunătățire a acestui act normativ, însă acestea nu au fost luate în calcul decât în mică măsură în timpul pseudo-dezbaterilor organizate pentru aceasta Ordonanță. Considerăm astfel că în elaborarea Ordonanței nu a existat o consultare reală cu toți factorii interesați.

În acest context tensionat, în luna Iulie 2021 Guvernul României a aprobat prin procedură de urgență, pe baza Hotărârii Comitetului Național pentru Situații Speciale de Urgență nr. 1/2019 privind măsurile adoptate în cadrul ședinței extraordinare din data de 01.08.2019, prin care s-a aprobat inițierea demersurilor de modificare și completare a Anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 94/2014 privind organizarea, funcționarea și componența Comitetului Național pentru Situații Speciale de Urgență, cu modificările și completările ulterioare, prin introducerea unui nou tip de risc, respectiv “atacul carnivorelor mari asupra populației”, Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 81 din 21 iulie 2021 care aprobă o procedură, credem noi, potențial ilegală din perspectiva legislației Europene, procedură prin care se propune un cadrul administrativ și economic de creare a unor mecanisme locale de alungare, capturare, tranchilizare, relocare și împușcare a exemplarelor din specia *Ursus arctos* pe suprafețele situate în intravilanul localităților.

Ordonanța de Urgență nr. 81 adoptată pe data de 21 iulie 2021 de către Guvernul României pentru intervenția de urgență în cazul atacurilor urșilor, ridică multe semne de întrebare și probleme legate atât de fundamentarea ei, cât mai ales de lanțul decizional și de riscurile pe care le pot ridica intervențiile în intravilan pentru populația locală. Legislația UE și prin urmare și legislația României, permite aplicarea de derogări de la statutul de protecție în cazul speciilor precum ursul brun, una din condiții fiind să nu existe o alternativă satisfăcătoare pentru prevenirea derogării, însă în România nu a fost aplicat până acum niciun program de prevenire a pagubelor provocate de animalele sălbatice protejate de directive europene la nivel național. Astfel, uciderea exemplarelor problemă de urs prin împușcare, poate fi o soluție eficientă pe termen scurt la nivel local, dar ea trebuie obligatoriu completată cu acțiuni eficiente



Nr 13 / 19.11.2021

de prevenire a habituării altor urși pe termen lung. Dincolo de un ansamblu de măsuri atât de necesar ce ar trebui să fie propus de către Guvernul României este obligatoriu ca Parlamentul României să se asigure că legiferează în acest domeniu într-un mod în care orice alte conflicte juridice generate de necorelarea cu legislația Uniunii Europene sunt evitate cu scopul principal de a permite implementarea în timp util și fără dubii a unor mecanisme de suport pentru reducerea conflictelor om-urs.

Problemele legate de fundamentarea OUG 81/2021

În fundamentarea precară de altfel a OUG-ului, se specifică faptul că montarea de garduri electrice și amplasarea de tomberoane anti-urs nu și-au dovedit eficiența. Menționăm că astfel de sisteme nu s-au montat și întreținut la scară largă, respectiv în mod sistematic și susținut, pentru a atinge efectul scontat. Cerem pe această cale Ministerului Mediului să pună la dispoziție aceste date care să demonstreze scara la care s-a făcut prevenția și, respectiv, ineficiența care este invocată ca argument.

Actul normativ nu se bazează pe date solide, incontestabile, referitoare la populația de urs brun din România, ci pe niște aprecieri subiective emise de anumite grupuri de interes. În acest moment, autoritățile nu știu câți urși sunt în România și care este structura acestei populații (structura pe clasă de vârste, rata sexelor, etc. În justificarea Ordonanței se menționează că fondurile cinegetice cu condiții de habitat favorabil pentru urs dețin efective ce depășesc de 2,8 ori efectivele optime, afirmație care nu este demonstrată științific sau măcar susținut cu alte argumente solide. Dacă ar fi așa, majoritatea urșilor din aceste zone ar fi subnutriți și într-o stare precară, ceea ce nu este cazul. Fundamentarea OUG-ului ține cont așadar de declarațiile gestionarilor fondurilor cinegetice, nu și de starea de fapt a populației de urs brun.

Cât despre justificarea legată de apelurile la 112, aceasta nu poate fi considerată robustă din moment ce apelurile privind interacțiunea om-urs includ și accidentele rutiere, pui de urși aflați în dificultate, urși braconajți, urși găsiți morți dar mai ales simpla observare a unui urs în apropierea unei localități, apelul putând fi făcut fie din inițiativă proprie fie la sugestia a unor grupuri de interese. Credem că simpla menționare a unui număr de apeluri fără statisticile relevante și obiective nu reprezintă o justificare.

Probleme de fond ale OUG 81/2021

În primul rând, decizia intervenției de urgență trebuia pusă în sarcina unui reprezentant al Ministerului Mediului în teritoriu, precum Garda Forestieră sau Garda de Mediu, și nu a primarului sau viceprimarului, așa cum este prevăzut în textul Ordonanței de Urgență. Având în vedere că ursul este o specie strict protejată, este nevoie de obiectivitate maximă în luarea deciziei de intervenție, dar și de cunoștințe temeinice legate de comportamentul urșilor. În toate țările care se confruntă cu probleme similare, de la Slovacia și până la Canada, aceste decizii sunt luate de persoane cu competență în domeniu.

Este important de semnalat că împușcarea animalului sălbatic în intravilan poate fi periculoasă și nu se practică în nicio altă țară. Soluția agreată peste tot în lume presupune tranchilizarea în localitate și



Nr 13 / 19.11.2021

eutanasierea acestuia pe cât posibil în afara acesteia, pe de o parte pentru a nu expune populația la posibile riscuri de vătămare corporală care ar putea rezulta în urma unui ricoșeu al glonțului, iar pe de altă parte pentru a nu provoca suferință inutilă animalului. Eliminarea urșilor în intravilan prin împușcare în intravilan poate însă rămâne ca o soluție ultimativă pentru a cărei aplicare nu este suficientă numai dispoziția șefului echipei de intervenție (primar, viceprimar) ea trebuie luată prin decizia întregii echipe de intervenție în baza unei proceduri de intervenție mult mai detaliată care să cuprindă clar și explicit situațiile extreme în care această măsură este necesară. Menționăm că și tranchilizarea în liber în intravilan constituie un pericol pentru participanți precum și pentru membrii comunității, trebuie să existe posibilitatea clară a capturării exemplarelor de urs și apoi de tranchilizare a acestora. De asemenea trebuie detaliate clar în procedura de intervenție cazurile în care ursul se eutanasiază după tranchilizare.

Intervenția graduală poate fi o idee pozitivă, însă depinde cum anume se ia decizia. Pentru fiecare scenariu, se impuneau mai multe explicații. Protocolul de intervenție aprobat prin OUG nu este explicat suficient și lasă loc interpretărilor. UE a dezvoltat în 2015 pentru Statele Membre un protocol detaliat pentru prevenirea și soluționarea prin intervenție a conflictelor provocate de urșii problemă¹, care nu a fost însă utilizat în elaborarea OUG-ului. Toate țările care se confruntă cu astfel de interacțiuni om-urs dețin un astfel de protocol detaliat, care să ajute la evaluarea obiectivă a situației și respectiv luarea celei mai bune decizii, atât pentru comunitățile umane cât și pentru urși.

Cât despre încheierea unui contract de prestări servicii cu medicul veterinar de liberă practică de către unitatea administrativ-teritorială, care să poată asigura împreună cu gestionarul fondului cinegetic servicii de permanență/ intervenție imediată, această măsură nu este viabilă în momentul de față având în vedere că numărul veterinarilor cu competență pe acest domeniu este în momentul de față infim la nivel național. De asemenea, având în vedere că OUG permite existența opțiunii pentru primari de a încheia sau nu contract de permanență cu un gestionar de fonduri cinegetice iar pentru gestionari nu există obligativitatea încheierii de contracte de permanență cu autoritățile locale, trebuie să se ia în considerare responsabilizarea completă a gestionarilor de fonduri cinegetice și autorităților locale în acest sens. Statul trebuie să investească masiv în creșterea capacității de intervenție imediată și eficientă pentru a reduce conflictele cu animalele sălbatice (cel puțin la nivel de Gardă Forestieră, Jandarmerie, ANSVSA, etc.).

Potențiale probleme privind aprobarea prin lege de către Parlament a OUG81/ 2021

1

https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/pa_bear_problem%20bear%20pilot%20action%202015.pdf



Nr 13 / 19.11.2021

Procesul de aprobare a OUG 81/2021 este activ, în prezent OUG aprobată de către Senatul României este în dezbatere la Camera Deputaților. Considerăm acest proces ca esențial pentru evoluția întregului sistem de management al ursului pentru următorii ani, prin urmare solicităm transparentizarea acestui proces prin punerea la dispoziție a publicului a amendamentelor depuse și prin invitarea la dezbateri a societății academice din România (nu doar a celei cinegetice!) dar și a reprezentanților societății civile.

Cu toate că OUG 81/2021 se referă strict la intervențiile în intravilan, Ministrul Mediului Apelor și Pădurilor a anunțat deja că dorește extinderea intervențiilor și în extravilan odată cu această propunere de lege. O asemenea măsură în primul rând nu ar fi legală pentru că nu se regăsește în forma aprobată de Senat și ar însemna o nerespectare a principiului constituțional al bicameralismului. În plus, deturneză însăși principiul intervenției în situații de urgență pe care a fost construită OUG81/2021 și ar avea numeroase efecte negative asupra populației de urs brun, dând posibilitatea la extragerea unor exemplare trofeu care să nu fie problematice pentru comunitățile locale și oameni în general (de exemplu turiști). La nivel urban, rezolvarea problemelor grave (atacuri ale animalelor) a fost transferată de la minister unor așa-numite echipe de intervenție locale, formate dintr-un reprezentant al fondului de vânătoare și un jandarm, un reprezentant al primăriei și un medic veterinar, care nu au expertiză anterioară, nu dețin echipamente, substanțe de uz veterinar și nu sunt antrenați pentru a interveni în astfel de situații în care este necesară capturarea, tranchilizarea sau eventual eutanasierea unor exemplare de urs. Nu vedem nicio formulă în care acest sistem poate fi extins la nivel de extravilan considerând distanțele mari, accesibilitatea, disponibilitate instituțiilor etc. ce caracterizează spațiul extravilan unde ar putea apărea situații de urgență. Suplimentar există premisa că aflat în timpul unei acțiuni legale de vânătoare sau chiar la constatarea unei pagube, un vânător să decidă ad-hoc împușcarea unui urs justificând o situație de urgență printr-o falsă amenințare a ursului față de persoana sa. Prin urmare considerăm că această abordare este una inoportună ce ar permite aplicarea superficială a protocolului propus de OUG81/ 2021, ar conduce la apariția unor abuzuri, respectiv la degradarea continuă a responsabilităților asumate de autoritatea de mediu prin transferul deciziei la nivel general în arealul ursului și nu doar la nivel de spațiu urban unde sistemul de urgență este în gestiunea primarului. În practică pare că autoritatea de mediu abandonează ultima redută pe care o deține în coordonarea și implementarea managementului speciei urs.

Lipsa marcării și în general a monitorizării exemplarelor problematice de urs poate duce la diverse abuzuri așa cum a și fost demonstrat (cazul ursului Arthur), ceea ce ar adânci și mai mult problemele legate de gestionarea populației de urși în acest moment. Subliniem încă odată faptul că intervențiile trebuie să vizeze urșii habituați care intră în intravilan.

Sușținem unul dintre principiile fundamentării OUG 81 din 2021 respectiv necesitatea separării situațiilor actului de urgență față de alte măsuri de management precum vânarea exemplarelor problemă ca și soluție derogatorie, dar aprobarea OUG printr-o lege care să facă și mai neclară această separare este inoportună, nealinată cu Directivele Europene și nu are caracterul de a soluționa probleme de ordin social ci doar de a depresuriza un sistem centrat pe vânătoare. Până acum, pentru împușcarea unui urs în procesul de decizie erau emise derogările prevăzute de Directiva Habitatare



Nr 13 / 19.11.2021

92/43/CEE A CONSILIULUI EUROPEAN din 21 mai 1992, în procesul decizional fiind implicate mai multe instituții printre care Ministerul Mediului și Academia Română. Deoarece procesul derogatoriu stabilit de legislația Europeană impune respectarea unor condiții clare, sub nicio formă nu credem că redefinirea prin nuanțare a situațiilor de urgență prin această propunere de Lege de aprobare a OUG 81 sunt benefice unui mecanism de lucru de lungă durată de care avem nevoie. În mod specific, o decizie a CJUE pe subiectul derăgorilor clarifică modul în care trebuie abordate. Este vorba de litigiul dintre Asociația pentru Protecția Naturii din Tapiola, pe de o parte, și Autoritatea finlandeză pentru fauna sălbatică, pe de altă parte. Tapiola solicită instanței anularea a două decizii prin care Autoritatea a autorizat, pentru sezonul cinegetic 2015-2016, uciderea unor lupi în cadrul practicii de vânătoare denumită „în scopul gestionării efectivelor”. Concluziile avocatului general domnul Henrik Saugmandsgaard Øe au fost prezentate la 8 mai 2019 și au urmărit clarificarea aspectelor juridice legate de utilizarea vânătorii și a derogărilor pentru a spori „toleranța socială” a locuitorilor din zonele învecinate celor ocupate de lupi în raport cu prezența acestora, în scopul de a reduce braconajul și de a îmbunătăți astfel starea de conservare a populațiilor de lupi, în timp ce hotărârea CEJ a fost publicată în 10 octombrie 2019 cu următoarea decizie:

Articolul 16 alineatul (1) litera (e) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică trebuie interpretat în sensul că se opune adoptării unor decizii care acordă derogări de la interdicția de ucidere deliberată a lupului, prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (a) coroborat cu anexa IV litera (a) la această directivă, în cadrul vânătorii în scopul gestionării, având ca obiectiv lupta împotriva braconajului, dacă:

- *obiectivul urmărit de astfel de derogări nu este susținut în mod clar și precis și dacă, având în vedere date științifice riguroase, autoritatea națională nu reușește să demonstreze că aceste derogări sunt apte să atingă acest obiectiv;*
- *nu se dovedește în mod corespunzător că obiectivul pe care acestea îl vizează nu poate fi atins printr-o altă soluție satisfăcătoare, simpla existență a unei activități ilegale sau dificultățile de care se lovește punerea în aplicare a controlului său neputând constitui un element suficient în această privință;*
- *nu se garantează că derogările nu vor dăuna menținerii într-un stadiu de conservare corespunzător a populațiilor speciei vizate în aria lor de extindere naturală;*
- *derogările nu au făcut obiectul unei evaluări a stadiului de conservare a populațiilor speciei vizate și nici a impactului pe care derogarea avută în vedere o poate avea asupra acestuia, la nivelul teritoriului acestui stat membru, sau, dacă este cazul, la nivelul regiunii biogeografice vizate atunci când frontierele acestui stat membru străbat mai multe regiuni biogeografice sau, în plus, dacă aria de extindere naturală a speciei o impune și, în măsura posibilului, pe plan transfrontalier și*
- *nu este îndeplinit ansamblul condițiilor referitoare la criteriile selective și la nivelul limitat al prelevărilor, în număr limitat și stabilit, de anumite specimene din speciile enumerate în anexa IV la*



Nr 13 / 19.11.2021

directiva menționată în condiții de strictă supraveghere, a căror respectare trebuie să fie dovedită având în vedere în special nivelul populației, stadiul său de conservare și caracteristicile sale biologice.

În acest caz Curtea întărește cadrul legal privind implementarea derogărilor în jurul a trei piloni principali: necesitatea adoptării unor decizii în baza unor date științifice riguroase – dovada implementării unor măsuri alternative – dovada că aplicarea derogărilor nu va afecta starea de conservare a speciilor ce fac obiectul protecției. Prin urmare considerăm că **substituirea unui proces derogatoriu cu folosirea unei situații de urgență ca argument pentru vânarea unor exemplare de urs este în afara spiritului și literei Directivei și actualei legislații naționale.**

Totodată, înțelegem că pentru operaționalizarea sistemului de urgență Academia Română a fost eliminată din procesul decizional referitor la gestionarea speciei urs. Credem că dacă întradevăr este o situație de urgență și nu o derogare mascată, acest aviz nu este necesar prin urmare el nu a fost impus de OUG 81/2021. Eliminarea avizului Academiei Române pentru aprobarea de derogări este însă chiar garanția pe care statul român o aduce în implementarea eficientă a unui sistem de implementare a derogărilor. Având în vedere că vorbim despre o specie strict protejată la nivel național și european, această instituție ar trebui să aibă în continuare rol de avizare a derogărilor ce vizează uciderea unor exemplare de specii protejate.

Măsuri pe care le propunem pentru reducerea conflictelor cu urșii

În vederea limitării habituării urșilor și implicit reducerii conflictelor om-urs, hrana de origine antropogenă și implicit asocierea hranei cu omul de către urs trebuie evitate prin măsuri implementabile imediat sau în cel mai scurt timp, precum:

- Îmbunătățirea gestionării deșeurilor, în special a celor organice în zonele în care ursul este prezent. În zonele rurale practicile de amplasare a deșeurilor organice pe lângă gospodării trebuie descurajate, în timp ce în zonele urbane și în stațiunile turistice ar trebui amplasate containere/ pubele anti-urs pentru a nu atrage urșii.
- Implicarea activă a localnicilor în limitarea hrănirii voluntare respectiv involuntare a urșilor prin acțiuni specifice de conștientizare și educație, inclusiv legate de intervalul orar în care se recomandă transferul deșeurilor în containerele special amenajate.
- Crearea de parteneriate și protocoale la nivel local cu firmele de salubritate în vederea colectării la timp (înainte de lăsarea seriei) a deșeurilor în zonele de risc.
- Utilizarea de sisteme și măsuri de prevenire a atacurilor urșilor asupra animalelor domestice, cum ar fi garduri electrice și câini specializați de pază.
- Interzicerea hrănirii complementare în fondurile cinegetice pe o rază de cel puțin 10 km față de localități, în zonele în care ursul este permanent prezent (măsura trebuie să fie dublată de compensații financiare pentru gestionarii fondurilor cinegetice afectați).
- Descurajarea hrănirii deliberate a urșilor prin amenzi consistente.



Nr 13 / 19.11.2021

De asemenea, pe lângă aceste măsuri, în vederea îmbunătățirii managementului speciei pe termen lung, mai recomandăm:

- Limitarea intruziunii și a activităților umane în habitatul ursului.
- Asigurarea zonelor de liniște pentru specie.
- Reducerea fragmentării habitatelor naturale și asigurarea conectivității ecologice între acestea.
- Limitarea colectării fructelor de pădure în arealul de distribuție a speciei.
- Îmbunătățirea sistemului de compensare a pagubelor provocate de urs.
- Monitorizarea populației de urs prin metode credibile, acceptate de comunitatea științifică internațională.
- Transparentizarea procesului de luarea a deciziilor referitoare la populația de urs, etc.
- Încurajarea dezvoltării comitetelor locale de gestionare a conflictelor cu urșii, în special promovarea programelor de conștientizare și educare în comunitățile cele mai afectate.

În concluzie, suntem în favoarea implementării transparente și obiective a unor măsuri benefice atât omului cât și ursului, însă în forma actuală și prin extinderea în extravilan a procedurilor prevăzute de OUG 81/2021, numărul/ magnitudinea conflictelor cu urșii nu va scădea. Solicităm așadar ca proiectul de lege pentru aprobarea acestei OUG să nu fie votat până la îmbunătățirea acesteia printr-un dialog incluziv, onest și real, în vederea găsirii celor mai potrivite soluții pentru îmbunătățirea co-existenței între oameni și urși.

Director Executiv,

Ștefan-George Kudor